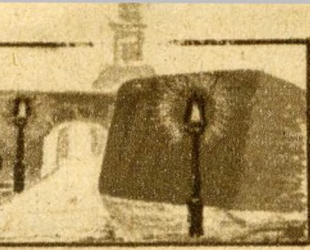

Városi élet A KÖZÉPKORI BUDÁN

A középkori Buda fejlődésének története a tatárjárás után kezdődik. A település IV. Béla városépítő tevékenysége révén emelkedik ki a homályból. A király fallal vétette körül a hegyhátat, idegeneket telepített be, és a városnak autonómiát adott. Róbert Károly és Nagy Lajos uralkodása alatt az építkezések nagyobb méretet öltenek. Zsigmond idejében Buda — külvárosaival együtt — igazi nagyváros, forgalma élénk, lakói gazdagok. Fejlődését — az egyes szabaldalmaktól eltekintve — az is előmozdította, hogy királyaink gyakran huzamosabb időt töltenek itt. Mátyás korában már fejedelmi székhely. Terephez alkalmazkodó jellegzetes, festői fekvésű hegyváros, melyet a biztonságot nyújtó kőfal, itt-ott kiugró bástyaival, hosszú szalagként vett körül.

Mint a középkor számos más városa, Buda is folyóparton keletkezett. A folyók voltak a középkor legnagyobb és legforgalmasabb útjai, sok várost kötötték össze, jobb közlekedést biztosítottak a kereskedelmi karavánoknak, mint a poros, sáros, kövezetlen szárazföldi utak. Nyugat-Európában sok város neve »furt«-ra vagy »ford«-ra végződik, ami gázlót jelent. A városfal mentén őrtornyok emelkedtek. Nyugtalan időben innen kémlelték az őrszemek a messzeséget, figyelték az ellenség közeledtét, a kürtösök pedig készen álltak, hogy szükség esetén jelt adjanak, és valamennyi polgárt fegyverbe szólítsák. Tömör kapukon, melyek a négy égtáj felől futó utak irányában állottak, vezetett a vándor útja a városba. Erős, szilárd kőépítmények voltak ezek, felvonóhíddal, csapórácscsal, kétszárnyas, súlyos tölgyfaajtókkal. A városlakók becsülték kapuikat, büszkéek voltak rájuk. Úgyes építőmesterek a hatalmas kapuépítményeket lenyűgözővé és széppé varázsolták, finomművű építészeti díszeket alkal-

mazták a kapuk íve fölé, kétoldalt kisebb-nagyobb tornyokat emeltek. A kapukat napszálltakor bezárták, hajnalban pedig nagy zajjal leeresztették a széles felvonóhidat; a városi őrség elfoglalta helyét, figyelmesen vizsgálta az érkezőket, minden ismeretlentől megkérdezte, hogy kicsoda, miért jött, és mit hoz magával. A vámszedők más városbeli kereskedők áruja után vámot szedtek.

Nyugat-Európa városai a középkorban többnyire igen zsúfoltak. A város lakóinak ugyanis megtiltották a falakon kívül való építkezést, ezért bent a városban, apró telkeiken igyekeztek minél több épületet elhelyezni. A ház földszintje kevés helyet foglalt el, fölötté nagy kiszögellésként nyúlt előre az emelet. Néhol a szembenlévő házak kiugró tetői szinte érintkeztek egymással, és jóformán az egész utcát árnyékba borították.

Budám nem tapasztalható ez a zsúfoltság. A város varázsa elsősorban abban a józan, egyszerű, őszinte építőszellemben van, mely minden házában megvalósult, utcaképeiben kikristályosodott. A város alaprajza és utcahálózata ma is olyan, mint sokszáz esztendővel ezelőtt. A hosszanti utcákat terek és keskeny síkátorok tagolják. A legtöbb gótikus elemet a házak kapualjai mélyén megbújó ülőfülkék, ajtók, a homlokzatok kapui és ablakai őrzik. Gyakori a gyámköveken nyugvó erkély

Az Országház-utca 18. és 20. sz. házak középkori homlokzata

2/1